

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Sprawozdanie za rok 2025 województwo wielkopolskie
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmioty:</i>	Język ukraiński
<i>Poziomy:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Terminy egzaminów:</i>	16 maja 2025 r. – poziom rozszerzony język ukraiński 8 maja 2025 r. – język kaszubski
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	19 września 2025 r.

Sprawozdanie zostało opracowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa

tel. 22 536 65 00

www.cke.gov.pl sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie)

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk

tel. 58 320 55 90

www.oke.gda.pl komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie (województwo śląskie)

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno

tel. 32 784 16 00

www.oke.jaworzno.pl sekretariat@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie (województwa: lubelskie, małopolskie, podkarpackie)

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków

tel. 12 683 21 01

www.oke.krakow.pl oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży (województwa: podlaskie, warmińsko-mazurskie)

al. Legionów 9, 18-400 Łomża

tel. 86 473 71 20

www.oke.lomza.pl sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi (województwa: łódzkie, świętokrzyskie)

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź

tel. 42 664 80 50

lodz.oke.gov.pl sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu (województwa: lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie)

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań

tel. 61 854 01 60

www.oke.poznan.pl sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie (województwo mazowieckie)

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa

tel. 22 457 03 35

www.oke.waw.pl info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu (województwa: dolnośląskie, opolskie)

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław

tel. 71 785 18 94

www.oke.wroc.pl sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

I.	JĘZYK UKRAIŃSKI	4
	Poziom rozszerzony	4
1.	Dane dotyczące populacji zdających.....	5
2.	Przebieg egzaminu	6
3.	Podstawowe dane statystyczne	7
4.	Komentarz.....	10
II.	JĘZYK KASZUBSKI	22
	Poziom rozszerzony	22
5.	Opis arkusza	22
6.	Dane dotyczące populacji zdających.....	23
7.	Przebieg egzaminu	24
8.	Podstawowe dane statystyczne	25
	Komentarz.....	28
	Wnioski i rekomendacje	49

Język ukraiński. Poziom rozszerzony

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku szkolnym 2024/2025 egzamin maturalny z języka ukraińskiego został przeprowadzony na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.¹

Egzamin z języka ukraińskiego na poziomie rozszerzonym polegał na napisaniu wypracowania na jeden z dwóch danych do wyboru tematów.

Temat 1.

Чи одна людина здатна зламати систему? Розглянь проблему на основі порівняльного аналізу віршів Василя Стуса і Лесі Українки.

Temat 2.

Значення гідності у формуванні особистості. Розглянь проблему, покликаючись на наведений нижче текст і вибрані твори української літератури.

Wypracowanie powinno zawierać minimum 350 słów.

Zadanie w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzało wiadomości oraz umiejętności ujęte w czterech obszarach wymagań ogólnych:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Za napisanie wypracowania zdający mógł otrzymać 35 punktów.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Dane dotyczące populacji zdających w województwie wielkopolskim

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających (Formuła 2023)		2
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	Z liceów ogólnokształcących	1
	Z techników	1
	Z branżowych szkół II stopnia	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	2
	ze szkół publicznych	2
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	1
	mężczyźni	1
	bez dysleksji rozwojowej	2
	z dysleksją rozwojową	0
	obywatele Ukrainy ²	0

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	nieśłyszący	0
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	0
	z zaburzeniem widzenia barw	0
	Ogółem	0

² Zdający – obywatele Ukrainy przystąpili do egzaminu maturalnego na podstawie § 3c ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2094 z późn. zm.).

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu			16 maja 2025
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			210 minut
Liczba szkół			2
Liczba zespołów egzaminatorów			1 zespół w kraju
Liczba egzaminatorów-weryfikatorów			1
Liczba egzaminatorów			1
Liczba obserwatorów ³ (§ 8 ust. 1)			0
Liczba unieważnień ⁴	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ⁴ (art. 44zzz)			0

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. poz. z 2024 poz. 302).

⁴ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r., poz. 881).

Podstawowe dane statystyczne – dot. województwa lubuskiego

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	2	–	–	–	–	91,50	–
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	1	–	–	–	–	–	–
z techników	1	–	–	–	–	–	–

* Dane dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Poziom wykonania zadań – dot. wszystkich zdających w kraju

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

POZIOM SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE TWORZENIA WYPRACOWANIA NA POZIOMIE ROZSZERZONYM (INTERPRETACJI PORÓWNAWCZEJ ORAZ WYPOWIEDZI ARGUMENTACYJNEJ UJĘTYCH ŁĄCZNIE)

Część 3. Wypracowanie			
Wymagania podstawy programowej			
Kryterium	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
Spełnienie formalnych warunków polecenia	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. III. Kształcenie literackie i kulturowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej; 3) rozumie związki poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej. 2. [...] Pisanie. Zdający: 4) tworzy [...] samodzielną wypowiedź argumentacyjną.	91

Kompetencje literackie i kulturowe (w tym poziom argumentacji i poprawność rzeczowa)	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej; 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy; 3) rozpoznaje gatunki literackie [...]; 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu [...] kompozycji, [...]) i określa ich funkcje; 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska; 7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze; 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto); 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny; 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...]; 3) dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworu literackiego (poziom rozszerzony); 4) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich (poziom rozszerzony).	74
	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	
Struktura wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	80

Spójność wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).	85
Styl wypowiedzi	II. Kształcenie językowe.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji; 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...]. 5. Orografia i interpunkcja. 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	86
Zakres i poprawność środków językowych	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji; 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...]. 5. Orografia i interpunkcja. 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	56
Poprawność ortograficzna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	5. Orografia i interpunkcja. 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym; 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	52
Poprawność interpunkcyjna			48

Komentarz – na podstawie wyników wszystkich zdających w kraju

Analiza jakościowa zadań

Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych wypracowaniem na poziomie rozszerzonym

Tematy wypracowań zawarte w arkuszu miały na celu sprawdzenie umiejętności formułowania dłuższej wypowiedzi w języku ojczystym (co najmniej 350 słów), a także zdolności czytania, analizowania i syntetyzowania treści tekstów literackich i nieliterackich w kontekście historycznoliterackim, teoretycznoliterackim oraz kulturowym. Ocenie podlegała również znajomość lektur i kontekstów oraz umiejętność ich funkcjonalnego wykorzystania w wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym.

Temat pierwszy to analiza porównawcza wierszy: *Отак живу: як мавпа серед мавп* Василя Стуса і *Крізь плач і стогін, і ридання* Лесі Українки, ze wskazaniem problemu – odpowiedzi na pytanie: czy jeden człowiek jest w stanie złamać system? Wieloaspektowa argumentacja stanowiska wymagała od zdającego zrozumienia utworów, świadomego wykorzystania odpowiednich kontekstów (np. historycznego, biograficznego) oraz analizy środków stylistycznych kształtujących sensy obu wierszy.

Temat drugi, to wypowiedź argumentacyjna dotycząca znaczenia godności w kształtowaniu osobowości człowieka na podstawie tekstu Петра Кравченка *Гідність людини як ціннісний принцип її соціального буття* oraz dwóch wybranych utworów z literatury ukraińskiej. Aby poprawnie zrealizować zadanie, zdający powinien zrozumieć treść załączonego tekstu i zbudować bogatą argumentację, opartą nie tylko na jego analizie, lecz także na odniesieniu do przynajmniej dwóch utworów z literatury ukraińskiej, w których pojawia się analogiczny problem wskazany w poleceniu.

Kryterium pierwsze – *Spełnienie formalnych warunków polecenia*, zostało zrealizowane przez 91% zdających.

Realizacja drugiego kryterium – *Kompetencje literackie i kulturowe*, obejmującego poziom argumentacji oraz poprawność rzeczową została wykonana na dobrym poziomie.

Z kolei kryterium *Kompozycja wypowiedzi (struktura, spójność, styl)* zostało spełnione na bardzo dobrym poziomie.

Jeśli chodzi o kryterium *Język wypowiedzi (zakres i poprawność środków językowych, ortografia)*, jego realizacja została wykonana na poziomie umiarkowanym.

Kryterium *interpunkcja* wypadło najgorzej – zdający zrealizowali je na poziomie słabym.

Тема 1.

Чи одна людина здатна зламати систему? Розглянь проблему на основі порівняльного аналізу віршів Василя Стуса і Лесіц Українки.

WYPRACOWANIE

na temat nr

1

Як ми бачимо, така є реальність. Вона розвивається з еволюцією, тому немає нічого зливого в тому, щоб попрацювати над чимось. В самотності легко опанувати і зникнути з вірного шляху.

На що здатна людина сама по собі, без підтримки? В технічному світі багато чого можна зробити разом, саме це допомогло нам пройти скрізь перемоги війни і кохання. Без єдності свого народу Україна не могла бути вільною.

Вірш Василя Стуса "Отам кину: як мавна через мавн" носить песеннический характер. Мавна образ людини, яка живе

у зєєрзєрєваному єєєєєєєєєєєє і єєєєєєєєєєєє
єєєє єє єєєєєєєє єє єєєєєєєєєєєєєєєєє
єєєєєєєє єєєєєєєє єєєє єєєє єєєєєєєє
єє єєєє єєєєєєєє, єєє єє єєє єєєєєєєєєєєє
єєєє єєєєєєє єєєє і єєєєєєєєєєєє, єєєє
єєєє єєєєє. Єєєє єєє єєє єєє єєєєє
єєєєєєєєєє, єє єєє єєєє єєє єєє
єєєєєєє. Єєєєєє, єєє єє єєє єєєє єє
єєєє єєєєєєєєєє єєє єєєєє єєє
„єєєєєє єєєє“.

У єєєєє єєєєєєєєєєєє „єєєєє єєєє,
і єєєєє, і єєєєє“ єєєєєє єєєєєєєєєє
єєєєєєєєєє єєєєє єєєєєєєєєєєє.
Єєє єєєєє – єєєєєєє єєє єєєєє, єєє
єєє єє єєє єєєєєєєє єєє єєєєє
єєє. Єєєє єєєєє і єєєєє єєє
єєєєєєєєєє єєєє єєє єєєєєєєє
єєєєє єєєєєєє, єєєєєє, єє єєєєє
єєєєєєє єєєєєє єєє єєєє.
Єєєєє єє єєє є єєєєєє єєєєє

як одного, єдиного організму.

Ці речі вірно, хоч і порушають одну тему, мають різний характер. Ліричний герой Сінґера віддається снігем, бо без інструментів і внутрішнім оптимізмом відчуває нуду ні на що не здатен.

Тиме насам вірш Ясі Чкайним носить ліричний настрій. У ньому авторка відчуває весь сенс і наслідок до такої ситуації з якою зіткнувся її чоловік, бо знає, що розлучити нічим не допоможе.

Не зупиняйся на ці розбіжності, з аналізу своїх чужих творів виникає, що одна мова не зможе зрозуміти систему. Тимом об'єднане суспільство, а головне ефірне, б'є стани зривати каїзани.

На підставі мого аналізу можна ~~за~~ зібрати, що мови мають трима-

тисе пореґ. Важливо розумівати
 народову свідомість, щоб не жити у
 світових ценностях як «лава через
 мови». Тільки так можна зберегти
 свою волю, зберегти систему.
 Ми, як народ, чийні беремо організи
 мають зберегти свою ідентичність і не
 піддаються ворогам. Дуже ми їм
 піддаємося, то хто збереже нашу
 історію, традиції і духовні цінності?
 Ніхто. Але то ми єдині ^{найкращі} ~~єдині~~
 способи зберегти систему.

Тема 2.

Значення гідності у формуванні особистості. Розглянь проблему, покликаючись на наведений нижче текст і вибрані твори української літератури.

WYPRACOWANIE

na temat nr

2

Внаслідок гідності в нашому житті
і ми ми ми стаємо в майбут-
ньому є для нас духа вахнів
питанням. Вей люди єні прохислю-
ть по землі, всі вони різні.
Ті люди люди ми стаємо,
захисити не тільки від по самих
аїт від оточуючих, від протини,
від димасіон та дригів і від
багато інших ситуацій.
Тетро Кравченко духа добре в
своєму тексті описує нам
гідність та як ^{вона} може бути
проблемою. Гідність - один з найбі-

ими складних й особистих
 моментів свідомості. Автор
 пише, що гідність означає
 не тільки зформувати своє
 самоцінне або протерті життє-
 реалізації, але й обирати
 способи досягнення мети, здійсню-
 вати різні ситуації чи врахува-
 ти можливі наслідки своєї
 поведінки. Також пише гідність
 пов'язується до слова свобода.
 Пише, що свобода і гідність є
 міцною принципом та вільного вибо-
 ру, що здійснюється особистістю
 в цій ситуації і в іншій ситуації.
 Можливо словами, можливо
 писати, що необхідність
 постійного вибору між принци-
 пами, а вільним вибором і
 робить гідність такою цінністю.

Петро Цравинко духа добре
описов нам поглед и гнѣтъ на
її різні рѣ проблеми.

Другим планом дхсификам, де
можна прочитати про гнѣтъ
на її різні рѣ проблеми, є
книги, оповідання, вірші, думки
на багатьох інших.

Одним з таких примадів є
дуже Володимир Мокришак
„Втора трох братів з фига
тзола”. Володимир описав нам
яка була гнѣтъ в тихих
ситуаціях. Автор розповідає
нам про трох братів, які
вирішили втекти з цього міста,
будучи в келії. Одного разу
вдалося їм вирватися дла
ночі, але так як їх було троє,
двоє найстарших напозали

наймолодшому йти по ногах
 Тройшовим. Іла дні ~~бу~~^{не} зупиняю
 ться, герой думи всі зовсім
 втратив сили і падає на
 землю. Двоє старших замість
 того, щоб йому допомогти,
 вибирають кинути його по
 страшиці смерті, босясь, що
 їх можуть знати. Коли
 настала темна ніч, молодшого
 брата згадає старі вояки.
 Молодших показав нам як був
 ідентичний нам поведінку
 про життя і смерть. Власні
 брати покидають наймолодшого
 брата, який був зовсім без
 сил.

Також автор описує історію
 в думі „Про Марку Богумавну”.
 Марка була красивою, мудрою та

простого дівчинкою. Одного разу
 менше Марусю, насильно відган-
 то замих за турно, який
 тримав замих в везиці та
 в келії 700 позавіт Номі
 Богуславко приймає до них,
 вона хотіла запитатися, чи
 знають вони, який завтра
 день на нашій рідній Братівщині,
 але козани навіть не знали
 який день і яке число, тому
 що в тридцять років сиділо
 в келії. Поді Богуславко Марусю
 побіжимо їй, що завтра в
 день Великого Вих їх відпусте-
 нь до дому, коли її гаво-
 поїде в інше місце. В
 на наступний день, Богуславко
 допоміжне обійшли і відпустило
 700 позавіт до дому. Визначив

Монаших, наказ, що здійснює
 таке має бути і в протидії,
 Діє своїм власним
 було визначено позавідомості
 між нею і коф. коф. коф.
 за це понесе.

На жаль, можна сказати,
 що здійснює утверджує принципо-
 ву здійснює індивідуальну моду.
 Підприємства мають нас
 посприяти або й навпаки.
 такувати насущно і
 здійснювати її напрям.

Wnioski i rekomendacje

1. Analiza rozwiązań zadań w teście językowym potwierdza obserwacje, że największe trudności sprawia zdającym dostrzeganie i nazywanie cech językowych tekstu oraz analiza budowy struktury tekstu, czyli należy doskonalić świadomy odbioru treści ukazujących się w różnych źródłach informacji.
2. Większość zdających potrafi określić / wybrać styl tekstu, jednak ma trudności z nazwaniem jego cech.
3. Niską punktację uzyskują zdający w zadaniach sprawdzających znajomość zasobów leksykalnych języków ojczystych, zwłaszcza tych polegających na dobieraniu synonimów i antonimów do słów należących do języka literackiego.
4. Część zdających ma trudność z formułowaniem argumentu wobec podanej w zadaniu tezy, czyli zredagowaniem krótkiej, zwięzłej, a jednocześnie pełnej treściowo wypowiedzi. Należy doskonalić umiejętność budowania jednoznacznych, przejrzystych wypowiedzi – bez skrótów myślowych, ale i bez zbędnych dygresji.
5. Analiza wyników zadań zawartych w testach ze znajomości lektur i kontekstów z języka ukraińskiego pozwala stwierdzić, że znajomość podstawowej tematyki lektur jest na zadowalającym poziomie.
6. Podobnie jak w roku ubiegłym, zdający mieli trudności z zadaniami wymagającymi powiązania cech charakterystycznych danej epoki lub konwencji z konkretnym utworem literackim. Należy zatem doskonalić umiejętność kontekstowej interpretacji utworów.
7. Zdający dobrze radzą sobie z rozpoznawaniem gatunków literackich i typów liryki, trudność sprawia im jednak sformułowanie – na podstawie załączonego fragmentu – cech gatunkowych lub określenie cech danego typu liryki. Poetyka gatunków warunkuje w utworach prozatorskich m.in. typ bohatera, narrację czy przestrzeń. W procesie nauczania warto więc ćwiczyć formułowanie cech gatunkowych oraz identyfikowanie cech właściwych dla danego typu liryki w konkretnych tekstach literackich.
8. Analiza prac egzaminacyjnych na obu poziomach pod kątem poprawności językowej, zasobu leksykalnego oraz sposobu ujęcia tematu również prowadzi do kilku wniosków. Podobnie jak w latach poprzednich, dla części maturzystów napisanie wypowiedzi poprawnej językowo stanowi spore wyzwanie. W ocenie wypracowań najwięcej punktów tracą właśnie w zakresie poprawności językowej i zapisu. Konieczne jest zatem pogłębianie znajomości zasobów leksykalnych poszczególnych języków mniejszości narodowych oraz języka kaszubskiego, ponieważ ograniczone kompetencje w tym zakresie utrudniają konstruowanie pogłębionej argumentacji i napisanie wypracowania na wysokim poziomie.

Język kaszubski. Poziom rozszerzony

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku szkolnym 2024/2025 egzamin maturalny z języka kaszubskiego jako języka regionalnego został przeprowadzony na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.⁴

Egzamin z języka kaszubskiego polegał na napisaniu wypracowania na jeden z dwóch danych do wyboru tematów.

Temat 1.

Òbrzezë rodny zemi w kaszëbsczi lëteraturze. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do interpretacji dowodów Swiat kaszëbsczi Léona Heyczy i Kaszëbskô mòja Alojzégò Nagla.

Temat 2.

Pòrtret dzecka w lëteraturze kaszëbsczi. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do dorzeszonégò tekstu i wëbrónégò dowodu z kaszëbsczi lëteraturë.

Wypracowanie powinno zawierać minimum 350 słów.

Zadanie w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzało wiadomości oraz umiejętności ujęte w czterech obszarach wymagań ogólnych:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa regionalnego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Za napisanie wypracowania zdający mógł otrzymać 35 punktów.

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Dane dotyczące populacji zdających w województwie wielkopolskim

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających		4
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	Z liceów ogólnokształcących	2
	Z techników	2
	Z branżowych szkół II stopnia	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	2
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	2
	ze szkół publicznych	4
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	2
	mężczyźni	2
	bez dysleksji rozwojowej	2
	z dysleksją rozwojową	2
	obywatele Ukrainy ⁵	0

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	0
	z zaburzeniem widzenia barw	0
	Ogółem	0

⁵ Zdający – obywatele Ukrainy przystąpili do egzaminu maturalnego na podstawie § 3c ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2094 z późn. zm.).

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu			6 maja 2025
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego			210 minut
Liczba szkół			2
Liczba zespołów egzaminatorów			1 zespół w kraju
Liczba egzaminatorów-weryfikatorów			1
Liczba egzaminatorów			1
Liczba obserwatorów ⁶ (§ 8 ust. 1)			0
Liczba unieważnień ³	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ³ (art. 44zzz)			0

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. poz. z 2024 poz. 302).

³ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r. poz. 881).

Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	4	–	–	–	–	1,50	–
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	2	–	–	–	–	0,00	–
z techników	2	–	–	–	–	3,00	–

* Dane dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Poziom wykonania zadań – dot. wszystkich zdających w kraju

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wypracowanie			
Wymagania podstawy programowej			
Kryterium	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
Spełnienie formalnych warunków polecenia	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. III. Kształcenie literackie i kulturowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	I. Świadomość własnego dziedzictwa [...] -regionalnego. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury kaszubskiej; 3) rozumie kontekst kulturowy poznawanych utworów literackich. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje podstawowe motywy i toposy. 2. Pisanie. Zdający: 4) tworzy własny tekst, stosując adekwatną do tematu formę wypowiedzi.	75

Kompetencje literackie i kulturowe (w tym poziom argumentacji i poprawność rzeczowa)	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) rozpoznaje rodzaje i gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy; 2) rozpoznaje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu i określa ich funkcje; 3) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego; 4) rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np. ojczyzny, poety, matki, ziemi, wędrowni, inne) oraz ich funkcje w utworze; 5) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto); 6) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, biograficzny; 7) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości regionalne, narodowe i uniwersalne.	45
	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (poziom rozszerzony); 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony); 5) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	
Struktura wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje zawarte w tekście; 2) tworzy tekst własny, stosując adekwatną do tematu formę wypowiedzi; 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony); 5) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	42
Spójność wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony).	51
Syl wypowiedzi	II. Kształcenie językowe.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. 1) posługuje się literacką odmianą języka w piśmie; 4) stosuje zasady etyki i etykiety językowej.	57

Zakres i poprawność środków językowych	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. 1) posługuje się literacką odmianą języka w piśmie; 4) stosuje zasady etyki i etykiety językowej.	38
Poprawność ortograficzna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji.	0
Poprawność interpunkcyjna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji.	38

Komentarz

Egzamin maturalny z języka kaszubskiego. Poziom rozszerzony.

W roku 2025 egzamin maturalny z języka regionalnego – języka kaszubskiego w Formule 2023 został przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.⁷, zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia.

Zadaniem zdających było napisanie wypracowania. Za wybór jednego z dwu proponowanych tematów i napisanie wypracowania zdający mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów.

Pisemny egzamin maturalny przewiduje dla języka kaszubskiego tylko poziom rozszerzony. Do matury w roku 2025, odbywającej się według Formuły 2023, przystąpiło 31 maturzystów. Jedna osoba przystąpiła do matury według Formuły 2015. To oznacza, że łączna liczba zdających maturę pisemną z języka kaszubskiego wyniosła w 2025 roku 32 zdających. Zdający mieli do wyboru dwa tematy, które brzmiały następująco:

Temat 1.

Òbrażë rodney zemi w kaszëbsczi lëteraturze. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do interpretacji dowodów *Swiat kaszëbsczi* Léona Heyczy i *Kaszëbskô mòja* Alojzégò Nagla.

Temat 2.

Pòrtret dzecka w lëteraturze kaszëbsczi. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do dorzeszonégò tekstu i wëbrónégò dowodu z kaszëbsczi lëteraturë.

Dwadzieścioro czworo zdających wybrało temat pierwszy (analiza porównawcza wierszy związanych z ziemią ojczystą), pozostali, tj. siedem osób, wybrali temat drugi (Portret dziecka w literaturze kaszubskiej), jedna osoba, pisząca według Formuły 2015, wybrała wypowiedź argumentacyjną.

Piętnaście prac wpłynęło z okręgowych komisji egzaminacyjnych innych niż OKE w Gdańsku, tj. z OKE w Jaworznie (2), Poznaniu (5), Łomży (1), Wrocławiu (2), Łodzi (2), Warszawie (3).

Zadaniem zdających było wykazanie się umiejętnościami wskazanymi w opisanych niżej ogólnych wymaganiach egzaminacyjnych.

⁷ Dz.U. 2024, poz. 1019

1.II Analiza

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Trzynastu pracom przyznano punkt w kryterium SFWP, czyli zawierały one odwołania do dwóch tekstów literackich (temat 1) lub załączonego tekstu oraz innego tekstu literackiego (temat 2), przynajmniej częściowo dotyczyły problemu wskazanego w poleceniu oraz przynajmniej częściowo były wypowiedzią argumentacyjną.

Niestety aż w 9 przypadkach nie został przyznany punkt w tym kryterium z różnych przyczyn: brak jakiejkolwiek próby podjęcia tematu, praca zapisana „totalnym miksem językowym” – trudnym do rozszyfrowania, cytowanie przypadkowo złożonych wyrazów zaczerpniętych z załączonego tekstu, zapis wypracowania w języku polskim, zbyt krótka realizacja, brak odwołań do dwu tekstów, brak spełnienia formalnych warunków polecenia (nie dotyczyła problemu wskazanego w poleceniu lub nie była wypowiedzią argumentacyjną, lub nie odwoływała się do wskazanych tekstów).

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

a) wykorzystanie znajomości tekstów z literatury kaszubskiej

Temat 1, dotyczący interpretacji porównawczej dwóch tekstów lirycznych, okazał się dla zdających (przynajmniej teoretycznie) mniej problematycznym – jego wybór zadeklarowały aż 24 osoby. Jednak niektóre z tych prac nie doczekały się jakiejkolwiek punktacji z przyczyn podanych wyżej (4 osoby). W większości pozostałych prac oba utwory zostały porównane w pełni funkcjonalnie.

Temat 2 okazał się trudniejszy, tylko 8 osób podjęło się napisania wypowiedzi argumentacyjnej, z czego 5 osób uzyskało za realizację tego tematu 0 punktów (tak w pracach nadesłanych z innych komisji okręgowych niż Gdańska).

Zdający, którzy uzyskali za swoje realizacje tematów 15 lub więcej punktów, wykazali się w każdym przypadku dobrą znajomością tekstów z literatury kaszubskiej.

W przedstawionym niżej fragmencie pracy zdający powołuje się na liczne utwory, w których poruszana jest tematyka związana z ziemią ojczystą (skan 1):

.....Témat rodny zemi w kaszëbsczi.....
 ..lëteraturze je baro wazni i pòkazyw.....
 ..pòkazywóni òd dymich wòt dziczi.....
 ..Autorzi tekstów lëterackich òpòwiôdajã.....
 ..Czësto ò swòim przëwiązaniu do t.....
 ..mòj. òjczyznë, starajã sã przedstawic.....
 ..Oczëtnikosi ^{płótnosc} ~~waznosc~~ tego tématu i miłô.....
 ..do swòjã zemi. Òbraz kaszëbsczi.....
 ..zemi w lëteraturze je roznyjãj przedstawion.....
 ..baro pòżëwnie.....

W pracach z mniejszą ilością punktów widoczna jest słaba znajomość zasobów literatury kaszubskiej – we wstępie pracy brak odwołania się do konkretnych tekstów (skan 2):

Portret karmelného diekana v literatúre
je nariadené do dvoch častí: forma

b) funkcjonalne wykorzystanie kontekstów

Wśród analizowanych prac można było znaleźć takie, w których zdający wykazywali się szerokim wachlarzem odniesień do różnych kontekstów. Tu przykład odwołania się nie tylko do różnych utworów, ale też do historii (skan 3):

Jedemacyjów... Nie... mają... uśchłomaciec... ~~do~~... do... lękatuś...
 Żużni... kraje... do... lękatuś... bierze... zemią... dół... i... Żużni...
 sują... kultura... Je... półno... ~~lękatuś~~... lękatuś... dachów...
 a... jeden... zemie... Są... to... hianie... uśchłomaciec... porze... epopeje...
 a... też... historyczne... dokaz... ~~do~~... biółkach... uśchłomaciec... uśchłomaciec...
 zeszłym... uśchłomaciec... lękatuś... Tak... też... ~~lękatuś~~... ^{złoty}... Stawanie...
 u... nord... co... ~~lękatuś~~... jich... Północ... p... ~~lękatuś~~...
 nich... są... Kaszubi... prauie... Kaszubi... i... na... Północ... wiele...
 stalatów... ~~lękatuś~~... m... sują... państwo... jaczima... ~~lękatuś~~...
 Gryfite... i... Sobiesławie... uśchłomaciec... ~~lękatuś~~... Choc... Północ...
^{drogi}... Kaszubi... ~~lękatuś~~... ~~lękatuś~~... samostójnym... państwo... nie... je... to...
 Kaszubi... ~~lękatuś~~... kochają... s... sują... krzy... ^{ma}... kochają... zema...

W niektórych pracach zdający udowodnili, iż ich wiedza wykracza poza stricte literackie interpretacje. W kontekście pojawiały się odwołania np. do biografii autora (skan 4):

Dzeczny lata czãsto stãwajã sã swõjõgõ rodzaju pòdwalenã na jacy òparté je cali lédzci żécé. To prawie tédé dzieckò zazciny twòrzéc swõje jideale chtèrnym hołdowac bãdże resztã swõjõgõ czasu i to jim sã bãdże pòswiãcëwac. To je dobrzè widzec na przikładze Remùsa, titlówegõ heroja pòwiescë „Żécé i przigòdë Remùsa” pióra młodokaszëbë Aleksandra Majkòwsczégõ. W nim wièkòpòmny m dzele, jak sòm titel wskazëje òdbiorca slédzéc mòżé całi żëwòt chłopa mionëm Rémùs. Równak nim rzeczony stòł sã dozdrzeniãli mòżnã zdrzec na jegò doròstani na Lëpińszciz Pùstkach. Tom knòp, bãdãcë jesz paròbkã, przeziwò swõj pierwszi zawòd miłosny i wdarzãcë sã jakòbë bëł bibijyny Dawidã dobòwy nad Gòliatã. Je tu widzec dzecné lata jakno czas sëlsczci i bëłny, chòc młodi Remùs nie ròz dostòł razé. W pòwiescë Majkòwsczégõ jednakzë ten czãd je przedë wszëtczim czasã sztòłtowani sã wëdzrzeni knòpa na swiat. Nòlëpi je to widzec w scenie rozmòwë Remùsã z ùmierzajãcym Pónã Jòzwã. Ten pòkazëjë Remùsowi gròńcë Kaszëb i òpòwòdò mù bòjkã ò Òrmùzdze i Arymanie. Rozbùdzało to w młodim człowiekù chãc dzejani dla kaszëbiznë i rozkòscérzani ji pò swiece. W dokòzu młodokaszëbë widzec je òbròz dzecznych lat jakno czasu tak selszczégõ, jak i dejotwòrczégõ. Zrësztã sòm kòncèpt Remùsa wzãł sã w głowie Majkòwsczégõ bez doswadczeni prawie z dzecznych lat. Czëj, dzieckã bãdãc, Aleksander òbòcził w dwòrzach swõjòj checzë wãdrownégõ i bezdomnégõ człowieka przerażyl sã pierwi. Kò ten òbròz ùtkwił mù w pamiãcë i pò wielë latach wëkiefkòwił w lëteracczégõ heroja z karã, chtèren swõjim pitanim ò wëbawieni zapadłégõ zumkù fëscinëje kaszëbów (i nie leno) w kòżdym wièkù. Jak tej widzec òbròz z dzeczyństwa mòżé bëc jinspiracjã do pòzniszégõ dzejani.

Łatwiej było zdającym wykorzystywać różne konteksty w temacie 2, znacznie trudniej udawało się to w przypadku tematu 1 – w analizie porównawczej przeszkodą do przywołania szerszych kontekstów było zbyt szybkie przechodzenie do porównywanych utworów lirycznych (skan 5):

! W Karselwyszi literatura se wiele
dokazuje, w ceternech ikaselowoné se
nasz rodny zemia, Równak, Karséli
naja romanistė rōzdrostki na tō tēmā,
! Na Mikrod ~~to~~ baro znōnė, dzegōnā
Karselwyszi ^{W Włose} de ōn Yelke so ~~W Włose~~
~~Włose~~ rōd titlā "Swiat Karselwyszi"
sōdō nana ^{rōdmist kreszwa} ~~Włose~~, ze W ziniłkrajach
zēse zo beko. ~~Włose~~ ōm hōmōjaci, iak to
mōzna zā ~~Włose~~ dylektowac wōniā
kuriatōw. Pōznio ~~Włose~~ ~~Włose~~ ~~Włose~~

c) bogata argumentacja

W omawianych pracach można znaleźć przykłady bogatej argumentacji, w której zdający podchodzi do problemu w sposób rzeczowy, a analiza jest pogłębiona i poparta trafnymi przykładami (skan 6):

Dłó Leóna Hekkiego tatrężnq staję sã
Kaszëbë. To tam òdnajduje swój pòkój.
Uwòżô téż, że jęđ rodno zemie dõje mù
wzëtko, iò ~~aspi~~ nòlepszë i to tãwò dõtanie
jęđ serce. Na pòdstawie tégò wiészã mòżemë
ustalëc, jak baro rodno zemia je wòżnò
dłò pòetów czë twórców lëteracczich.
Kaszëbszi krajno je òpiszëwnò, jak còs
baro wòżnégò dłò serca. Stòdkã wieli
autorów czerpie swój jinspiacjã, bõ widzą
jak ten mól je wòżni i trzeba ò niégò
~~stac~~ dëc.

Są też przykłady takiej argumentacji, gdzie zdający, dokonując np. interpretacji porównawczej, nie wykorzystuje możliwości analizy utworów bądź brakuje w niej refleksji czy głębszego namysłu nad problemem (skan 7):

Pierwszim ~~z~~ dółżã w
chtëunym ciëtãne ò òbrazie rodny
zemi je wizta Leóna Hekkiego
~~pod~~ títłò „Świat Kaszëbszi”.
Autor pisze, że w jnëch krajach zëj
sã dólżë, czëc je pòchacé kach
kwiatzi. Mimo dólżégò zëj zëcy w
jinym kraju, wiédno tãdni zë swòją
rodny zëmiã. Opowidã ~~z~~ zë na

Niestety miały miejsce również przypadki powierzchownej argumentacji opartej na uogólnieniach, bez wnikania w istotę rzeczy, mało dokładnej (skan 8):

W piöwszym przypadku autor
piöknapiäknö opowiada o
kaszëbach Wnëc jak o jégò
knëgã i miejsca na zemi.
Dnòdzi telest nówiezi jakò o kaszëbach
òpowiödał kòncowò jako òbraz
przywiązania do swójj òjczyzny
jaka są kaszëbë. Uważam iż

d) wiedza i umiejętności z zakresu nauki o literaturze

Coraz częściej prace maturalne z języka kaszubskiego wykazują się dużym stopniem ubóstwa w zakresie wiedzy przedmiotowej zdającego. Szczególnie zaznacza się to w interpretacji porównawczej utworów lirycznych, gdzie maturzyści zdają się zapominać o tym, iż nie da się w pełni zinterpretować dzieła bez odwołania się do terminologii z zakresu teorii literatury. Większość realizacji została wykonana bez jakiegokolwiek analizy np. środków artystycznych, tylko niektórzy zdający stosowali cytaty na poparcie swoich wywodów. Wypowiedzią świadczącą o bogatej wiedzy przedmiotowej zdającego może być poniższy fragment pracy (skan 9):

Zemnia kaszëbskô jak je tix.....
czimś wicy niżlë to co je widzec.
W dokazò Alojzégò Nagla „Kaszëbskô
mòja” ~~bez~~ autor bez òrzëwieni, a.....
nawetkã personifikacjô dówô.....
rodny zemi lëdzczë cëchi i bez to
pòdnòwziwô jù znaczeni. Je widzec
znaceni jaczim je òd dówòwòniò..... 8;
rodny zemnia jòpò. Òna je czimś wicy
~~Uò pòdmiotu lirycznégò~~
niżlë mógłta nã zdówòc, traktëje
òn ja jak pòdmiot, a nie przedmiot.

W innej realizacji zdający wykazał się szeroką wiedzą i umiejętnością wykorzystania kontekstów, a także znajomością kultury - ze szczególnym naciskiem na literaturę (skan 10):

Dobrze wieleznã lëteracczych dokôzów zawierającëch ôpis dzecynstwa pòdsunòwùje i rygùje Adela Kùlik-Kalënowskò. Autorka ta twòrzi trzë kategòrje spòsobów pòrtretowani dzecynnoscë; tradycyjnie umòlonòne (gdze pasëje Remùs), dwaznaczną selskòsc (co widzec je w „Psach”, chòc miast wòjnë zdarzenim wërywającëm dzieckò z jegò jidyllicznégò swiata je smierc tuszów) i cwiardosc swiata (co jilustrëje dramat „Nieczułosc”). Autorka òdwòliwy sã też do dziecka romaticznégò chternégò zaszłoscë widzec je w kaszëbszczi lëteraturze; chòcbe doswiadczacë swiata nadzmësłowégò Remùs je tu dobrim przykładã.

Jak tej widzec dobrzë òcenia pòrtretowani dziecka w kaszëbszczych dokôzach Adela Kùlik-Kalënowskò; pò pròwdze mieszają sã w ôpisach dzecynstwa swiat „dobri, fùlny snòzotë, harmònie jasnosce i bezpiekù” z „bùdzącyma ùrzas òbrazoma”, co je widzec w kaszëbszczych dokôzach midzë jinszima Majkówscigò i Janke. Co wiący tã czasë nie leno pòmògają herojum lëteraccziczim sã rozwijac, ale też ich ôpis, wëspòt z przeszłotã òdbiorców, prowadzą do psychicznégò i jintelektualnégò rozwòju.

Przykładem niefunkcjonalnego wykorzystania utworów, bez zastosowania wiedzy z zakresu teorii literatury, może być praca, w której zdający wyłącznie streszcza utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając przy tym żadnego wniosku ani nie dokonując żadnej refleksji związanej z utworem (skan 11 i 12):

Nësła, że „dobrim przykładã...
dobrã... Adela Heyn... pod tytuł „Swiat...
„Kaszëbski”. Chciã ten... je... jinszych
krajach... je... zëce, je... lubi... wòno

nosne kniat, ale gòdò, że tam nie je
jegò plac, bò to je fëmìn cëzq swiat.
jegò bënë je v naszym kraju, bò ^{timò} ~~timò~~
su jegò kniate, v naszej òcce. Tam
mò siòdore zëcé, v jegò kaszëbskim
mòiom silece. Tam je jegò mò i chciã,
jegò serca swiatu òcz fëmìn òn chce
służec, bò wòno v nim siòdore
cël. Widac timò zamiaròniò do

e) błędy rzeczowe

W żadnej z ocenianych prac nie odnotowano błędów rzeczowych.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

1) struktura wypowiedzi (kryterium 3a)

a) funkcjonalna kompozycja

W wielu pracach ocenionych co najmniej 15 punktowym i wyższym wynikiem mamy do czynienia z funkcjonalną kompozycją. Zastosowany przez zdających układ i sposób przedstawiania treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi (skan 13):

kôrtnotã, ~~po~~ hã... mimo, że mórze sã
 gôrzi, a stegně strojã biôté smiotě to
 dali ~~je~~ je òna apartnô ~~m~~ nie
 ùtracěta òna snôji apartnasce. Pôkôzôł
 òn, że òjczerna nie mùsi bëi leno
 spòkòjnd, cě dônac pòkù děsě, ale
 mòze òna plakac i gôrēc sã na kanel
 lědy, chtěmi jã zamieszkinalě.
 Hôto zaznacrec, że òba wiérsze
 sã baro ~~podobny~~ podobné jězłé jidze
 ò to jaci ùciěca ~~ni~~ ~~wiérz~~ budzã
~~w~~ xarówno w ùtwórcach, jak i w
 òdbiornach. ^{ùtwórcě} ~~Podobno~~ zaznacuwa~~ja~~ ~~me~~,
 że òjczerna, ~~z~~ chtěma òstała tam
 xaprezentow^{ónu} ~~ónu~~ je snôzô i apartnô.

W pracach z niższą ilością punktów dają się zauważyć usterki w zakresie podziału wypowiedzi, zarówno w skali ogólnej, tj. na wstęp, część zasadniczą, zakończenie; jak też w zakresie podziału na akapity.

Pokazany poniżej przykład stanowi całość pracy, Brakuje w niej wstępu i zakończenia, a rozwinięcie jest tylko jego namiastką (skan 14):

Obrazë rodnyj zemi kaszëbsczij. U. H. Swiat.....
 kaszëbsczij. Léóna Heyczij. ódnótje. s. a. da
 pinëch krajach. z. mitych mity zëcé,.....
 wiosnë kwiaty, ale to. mie. je. cëzë.....
 swiat. Dokaz. Léóna Heyczij. Óbrarojje.....
 naszij kaszëbsczij swiat, takë. z. mai.
 ukniatem. Obrazë rodnyj zemi. je. cëzë.....
 mōti swiat. Sam je. Sam je. mōci chwata
 da zëcé. U dokazie Alojzëgo Nagla.....
 je. obraz. ~~kaszëbsczij zemi~~ chaci.....
 zëcé na rodnyj zemi kaszëbsczij.....
 zeni. twōrzi sobie mie. faszëwë.....
 nieobrazeno. na temat swiata. Teski.....
 jeno za zëmia kaszëbsczij, jego.....
 zëmia. płacze ga. nia.....

Jest też przykład kompozycji niefunkcjonalnej, gdzie sposób przedstawienia treści zaburza zrozumienie wypowiedzi, a wyodrębnione graficznie akapity nie stanowią zwartej myślowo całości (skan 15):

Obrazë Rodny xemi w
 lëteraturze ukôzôny je jak na
 wôżno i pòzytywne. Kaszëbszi
 mieszkańcami chtërna òb czas
 personalnégo Rozwiju.
 Kaszëbszi ludziã ~~myśli~~ myśli,
 iż ich ~~swiat~~ swiat je môtli i
 harmónie.
 Dôkaz „Swiat Kaszëbszi”
 Léon-a Heyke. Rozwazã, co
 swiat ~~z mórza~~ je je kolorówé
 i piékný. Jëgo serce je kochãc jëgo
 swiat. Jë on môtli w nim je móc
 i chwata, jëgo tãca, jëgo kwiat.
 Wiôldzi cel w jëgo ~~rodziny~~

b) poprawny i funkcjonalny podział wypowiedzi

W niektórych pracach daje się zauważyć „przeładowanie” treści w poszczególnych akapitach. Poniżej przykład takiego rozwiązania, gdzie na interpretację jednego z wierszy zdający postanowił przeznaczyć tylko jeden akapit, zamiast podzielić go na mniejsze bloki (skan 16):

..... Wle... wle... wle... Alojzego.....
 .. Nagła... słowa... młoda... należą... obraz
 .. rodny... zemi... „Kaszëbskô... mój... gòdò...
 .. ò... wialdzim... piãknie... i... bôgactwie,.....
 .. chhtënnô... naluje... sã... na... kaszëbscã...
 .. tatczëznie... òpis... młoda... i... naslewnosce...
 .. naluje... poety... i... tãskniący...
 .. obraz... na... ojczyszna... autora... Pòdmiet...
 .. zauważewô... ze... kòdò... stegma... je... òblë-
 .. czomò... w... biòtë... smiòtë... i... ùrodzajnosce
 .. ògardów... Dłò... autora... je... to... wana...
 .. zemia... jęò... stanków... Jęò... rodzina...
 .. mieszkò... tam... òd... dółna... -je... to... zenu...
 .. pradków... Sã... to... stroni...
 .. chhtënnô... òn... do... i... je... do...
 .. nich... baro... prãszomy... Nawietka
 .. szedë... mãze... sã... gòsi... glada... dani...
 .. z... mi... i... ka... bãdzë...
 .. p... Tzoma... òm... doli... bãdzë...
 .. do... tã... rodny... zemia... Òbraz

2) spójność wypowiedzi (kryterium 3b)**a) spójna wypowiedź**

Sprawdzane prace (te z wyższą punktacją) wykazują się spójnością wypowiedzi, tworzą logiczną i uporządkowaną całość. W przeważającej części są zorganizowane problemowo, nie pozostawiając wątpliwości w zrozumieniu całości (skan 17):

..... Obrazē rodnj zemi w Kaszēbsczi
 lēteraturne są baro bogatē. Kaszēbskō zemia
 je ~~baro apartn~~ lēteratura, jczē jidze
 o opisany rodnj zemi je baro apartn¹,
 bō prawie wiadno je ~~przedstawionō~~ ^{ona} pōzitiwnō
 pokazany ~~ona~~ je to obraz
 je to ~~zadowolēnie~~ od tēgō je tak, dlōte,
 je Kaszēbē to je baro piāknj, apartny
 mōl, gōdce kōzōly mōżc znōdzc co s dla
 siebie. Mōmē tuwō lasē, jezora, strumici,
 plażē, ~~mōżc~~ mōżc, apartnā architektura,
 pęc co dlō ~~atwa~~ pisarzōw i pōeštōw
 Kaszēbē sō wiōlgō ^{śad} ~~inspira-giē~~ i adzōdtem
 notumieni². Bogatō kultura, piāknj
 krōjmolēnk i dobri lēdce, to wszētkō

Poniżej przykład pracy, w której następujące po sobie akapity nie nawiązują do siebie, wręcz nie są realizacją tematu, a dyskursem z egzaminatorem (skan 18):

Dziecko w takiej napisanej drodze również
lubi alarmem. Ale gdy różne dziecko nie chce by
pisać podatków albo będzie na miejscu.
W takim Hanka się nie ja widze
przekład takiego obrazu dziecko pozostawione
samotnie nie stale. Prawie prawie sobie
smutne. Trochę imprecyzyjne i nie wiem co pisać.
Sie rozumiem karmieniem przez dziadków
i tate. Dlatego może że to rozszerzenie i czego
wym nie napisat to zdatem. Może i na zero
procent do zdatem. Rozumiem temat i o
wym mam pisać ale nie umiem to skrócić
się w innych naturach.

Dziecko w literaturze się pokazuje
na dnie legendy jedna historia i historia.
Dziecko pełna romantyzm i nielokalizm.

b) spójność wewnątrz zdań, między zdaniami i akapitami

Wśród ocenianych prac można znaleźć sporo przykładów zachowania spójności wypowiedzi zarówno wewnątrz zdań, jak również pomiędzy nimi (skan 19):

ùtracëta òna swòji apartnoscë. Pòkòzòt
 òn, że òjczëzna nie mùsi bëc leno
 spòkòjną, cżë dònac pòtù dësë, ale
 mòże òna płakac i gòrzec sã na kanel
 lëdy, chtërni jã zamiesikinalë.
 Hòrto zaznacrec, że òba wiërsze
 są baro ~~z~~ podobny podobné jëzłë jidze
 ò to jaczë ùciëca ~~z~~ ~~niemòt~~ budzą
~~z~~ żarónno w ùtrórcach, jak i w
 òdbiorcach. ^{ùtrórcë} ~~Pòkòzòt~~ żarnaciwajã, ~~z~~
 że òjczëzna, ~~z~~ chtërma òstała tam
 zaprezentowóna ^{ónu} je snòzò i apartnò.
 Ròwnak òbròz tãczëzne òstòt przedstawion
 kòsk jinaczi. W teksce Léóna Heyke

Są jednak i takie prace, w których dochodzi do zaburzeń w spójności. Główne przyczyny takiego stanu to: zbyt daleko idące uogólnienia, skróty myślowe, nieistotne i zbędne dla pracy treści wplecione w tok rozumowania. Częstą przyczyną błędów w spójności jest brak zastosowania wskaźników zespolenia czy to pomiędzy zdaniami, czy też pomiędzy akapitami (skan 20):

Romantizm przedko przëziwim stamë egzystencjalnë
 wù metafizycznë tìpiknë dla dordzewiatëgo
 człamiëk. Dzedko dorostu w wstòlmostym zmië
 i në. notëralno. Dzedko mo bec dzedko i me chlman
 Palszëwëk. miëjłmrazankëm. Rommij. Dzedka mo
 òstłimò. zò. młamam. (notëralno bez rozpedku.

c) użycie odpowiednich środków językowych

W wielu wypowiedziach użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. odpowiednio dobrane wskaźniki zespolenia tekstu, czy też struktury metatekstowe, tj. odpowiednio sformułowany wstęp, zakończenie, jak również komentarze autora dotyczące procesu pisania czy uzasadnienia pewnych decyzji (skan 21):

Wédaje mi se so, że ja pò lechce pisać
ò rodnij, ze mi, tej chòdny ò to, że
chcu ja... wíelbić, chcu sã, sznégólna
pò chòdny ò nas pò dżyskanu
współległote... Osa chcu sã...
pòżina pòskarżec i pòhanekac co
je mészta naturalne dło nas
lechny. Głóstò jednak nie doceniamie

Nie mniej ważne w budowaniu jasnego przekazu są leksykalne wykładniki spójności. Poza pracami ocenionymi na mniejszą bądź zerową ilość punktów w pozostałych widoczna jest troska o dobór odpowiednich spójników, zaimków, stosowanie synonimów, ale też wyrażen metatekstowych, co wspiera znacząco i ułatwia śledzenie toku rozumowania autora.

3. stosowny styl wypowiedzi (kryterium 3c)

W przeważającej części omawianych prac styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. konsekwentnie stosowany jeden w całej wypowiedzi, nie dochodzi do mieszania stylów czy wprowadzania języka potocznego do wypracowania.

Zdarzają się jednak przypadki stylu nieadekwatnego dla pracy maturalnej, nieuzasadnione przechodzenie z jednej narracji w drugą. Jest też słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego (skan 22):

nie ma tu... pòrò roku, zemia karëbskò
nie je spòkujno wiedno, òna pòtrafi bęc
groznò, ciwardi, pewnò sã. Mòże dło te
ò karëbach sã gòdò, że to lédze ò
kardim... ^{karku} i taci kùsk uparti?
wszëtkò co je karëbszi jakbë bëtò
dzélem cziowieka. Ze zemi chterna je
wielgò wòrtnotò, wera staja
wòrtosceni lédze, a nie taci w sò wòrt
ani mészta mészta se czci ani wiechca stómie.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

1) zakres i poprawność środków językowych (kryterium 4a)

a) rodzaje zdań i leksyka

W pracach, które otrzymały wyższą punktację występują różne rodzaje zdań, ale tych wyrażających intencję mówiącego niemal zupełnie brak (poza incydentalnymi przypadkami prawie wcale nie występują zdania pytające czy zapisane w trybie rozkazującym, nie mówiąc o wykrzyknieniach, nieczęsto trafiają się też struktury ze stroną bierną, paralelizmy składniowe czy poprawne wprowadzanie cytatów – tych rzeczywiście prawie w realizacjach nie ma). Niektórzy zdający wykazują się dobrą znajomością leksyki. Czytający pracę ma wrażenie, że jej znajomość jest sprzymierzeńcem w prowadzeniu wywodu myślowego (skan 23):

Dzeczyństwo stanowi jeden z nówóżnészych cządów lédzczégò zécégò. Czästo nawetka i definiującym dalszi kawel człowieka. Môże to bëc czas bëlny, rëdosny i salszczi, kò równak czästo wiąże są z nim trauma mającu cësk na resztä czasu spädzunégò na tim swiece. Nie mäs tej są co dzëwòwac, że wielezna kaszëbszczich ùtwòrców lëteracczich ùziwò tegò prawie i mòtwiu w swòjich dokòzach pòrtretujac dzecnyństwo swòjich herojów. fl o

W analizowanych pracach znalazły się również takie, w których występują niemal wyłącznie zdania proste, nieskomplikowane słownictwo, często błędnie zapisane (skan 24):

..umamy...i..niebezpieczny..lemia...dze...bët...dobri...a....
lëchy..zslav...Ja..jstnò..zemia...le..ramajitë..pòdmotku.
To..je..pësamé...ie..nodnò..zemia...ma...~~ramaj~~...drëdië...òbrze...
...Ni..ma..jimnë...bea...taczë...jiné...~~nie~~...widzenie...cłowiek
...niele...~~o~~...ò...sugä...nodny..zemie...nòuścëc...^{a o obie}...

b) środki językowe

W wielu pracach zdający stosują poprawną łączliwość wyrazów, zadowalający jest zakres środków językowych, składnia i leksyka stosowne i odpowiednio dobrane do realizacji tematu. Jednakże o bogatej frazeologii można właściwie już zapomnieć – pod tym względem język piszących ubożeje z roku na rok.

Były w tym kryterium najwyższe punktacje, tj. 7 pkt (skan 25):

4a Zakres i poprawność środków językowych		Liczba błędów językowych										
		0	1	2	3	4	5	6	7			
2	3 3 3 2 2 1	3 2 1	3 2 1	3 2 1	3 2 1	3 2 1	3 2 1	2A	1B			
	H G F H G H	E F G D E F	C D E B C D	A B C								

Były także prace prezentujące wąski zakres środków językowych, z prostą składnią i leksyką, które znacznie utrudniały realizację tematu (skan 26):

.....Dokaz „Swiat kaszëbsczi”.....
 ..Léón-a...Heyke...Rozwazã „co.....
 ..swiat...~~z mórza~~ je je kolorówé.....
 ..i piékny. Jego serce je kochãc jego.....
 ..swiat. Je on môtë w neim je móc.....
 ..i chwata, jego Taca, jego kwiat.....

c) błędy językowe

Twórcy analizowanych prac nie ustrzegli się również od błędów językowych, w tym głównie stylistycznych. Zdarza się, że konstruowane są zdania kolokwialne, źle wpływające na poprawną stylistykę wypowiedzi, często są to polonizmy (skan 27):

..Rodnëy...zemia...chtëna...~~z~~ obchôdô nas ôd..
 ..ródzi niégò...mô...kluczowô...zdënk na.....
 ..obëczajnotë...i wartoscë...chtënnyma.....
 ..ciemijã...sã...lëdzë...w zależnosce ôd.....
 ..wspòminków...chtëne...daní...òsoba...mô z..
 ..jaczigòs...môla...tak baro...bãdze...piëmieszce..
 ..wartosc...do niégò...Ôd tego...~~ma~~ wãzié..
 ..jé...ôbrãz...jazi...je...przedstawiony...
 ..ciëj...mas...ôczama.....

Przykładem swobodnej i precyzyjnej realizacji tematu jest następujący fragment (skan 28):

..... W dokaz „Świat koczowniczy” Leon
Hayke dostarczono piękno jinsich ~~swiat~~ stron
swiato, ale twierdy, że ~~to nie je jej~~
mimo tego to nie je jej swiat. Piszey
ze to koczebē, to je jej bęcē, jej
~~mita~~ ~~mita~~ ^{mita} a nawet jej serce. Można
smiało stwierdzić, że ~~z~~ podmiot liryczny kochō
swój, mōt, odczuwā całym swōjim sercem
i duszō. Osoba uścisną dokaz może
~~to~~ pocuc silné emōje, wiāz jakō
je pōmiādō podmiotem lirycznym, o jej
mōtōm odczuwā, jakō sō koczebē. W wizce

2) poprawność ortograficzna (kryterium 4b)

Wśród sprawdzanych prac nie stwierdzono żadnej bezbłędnej realizacji. Najmniejsza liczba usterek ortograficznych to 24, a największa – 139. To spowodowało zerową punktację w tym kryterium, gdyż wszyscy przekroczyli granicę 19 błędów, od której nie uzyskiwano już punktów (skan 29):

	Miejsce dla egzaminatora
..... Z koleji * Alojzy Nagel pokazōt	
..... dzelatē dzel to to jej mōtō	fl
..... swiato. Zaprezentowōt, że nie je on	
doch taci lena miō, ale mimo	fl o
..... nsiētō je zasliēt on na to, abē	o
..... nazēwac go piātnym	o
..... Można xodem pōwiediec, że	leks
..... obraz ^{rodny xemi} ojcznā może bēc przedstōniony	fl
..... na to wiele rozmajitēch ōrtōw. Rōwnak	
..... nie zmienia to tego, że to to mō ona	fl
..... snōji miejsce w sercu kōżdegō czōwika	leks
..... bez znaczeniō, jak je ona bez niego	
..... pōstrzaganā	o x2

Często bywało tak, że błąd ortograficzny znajdujący się w końcówce fleksyjnej był klasyfikowany jako błąd językowy. Gdyby doliczyć i te błędy, to liczba ortograficznych usterek znacznie by się zwiększyła (skan 30):

...to...wazni...doras...kaszeb...wrodno je...	fl 0x2
...dynamiczne...i pobudzeni...Podereem...	fl x3 0
...podmiot...personifikuje...kade...Kamien...	0 fl
...chistai...ma...ptakai...za...okulami...	0x2
...nojich...starkos...Autor...p...lekarzyc...ze...	0x2
...pamimo...kuzalirepò...p...wiadro...kamie be...	leas 0x2 fl
...sz...dalej...f...snozi...i je...trocho...nadnora...	fl x2
...tereny...petnia...tu...wosno...wos...i...maj...sz...	fl x2 0x3
...leiatie...sercu...autora...Podkresta...on...	2 leas 0 fl
...snozioci...kaszeb...sazi...zemi...wentród...	0
...harmajiteu...notatrod...sich...niebezpiecznik...	fl x2
...Autor...trychalo...snoje...zicmie...mota...	4x0 fl x3 i
...Obaj...autora...lekarzyc...amioke do...	0x2 fl
...hodny...zemi...i...pzy...nalezinosc...do...nij...	0x3 fl

3) poprawność interpunkcyjna (kryterium 4c)

Stosowanie znaków interpunkcyjnych jest bolączką nie tylko dla piszących po kaszubsku. W większości reguły interpunkcyjne stosowane w tym języku są tożsame z zasadami stosowanymi w języku polskim. Zdarzały się tu jednak realizacje oceniane na maksimum, tj. na 2 punkty, które można było uzyskać przy stanie nie więcej niż 4 usterek. Prac z dwupunktową klasyfikacją zanotowano 9.

Prawidłowo stosowaną interpunkcję widać na przykładzie poniższego fragmentu (skan 31 i 32):

...Něsla, ze dobrim przykładem...
 dokó...leśna...Hegus...pod...tota...f...Sarat...
 ...kaszebski...Chłop...ten...p...sz...ze...Vj...nszich
 ...Krajach...f...miste...zece...ze...lubi...wónio

Wosne kniat, ale gôdô, że tam nie je...
 jegò plac, bô to je femin cieżq swat.
 „ | tiwôq

2.III Wnioski

Od zdających maturę z języka kaszubskiego w Formule 2023 wymagano w roku 2025 napisania wypracowania na jeden z podanych dwu tematów do wyboru. Za wykonanie tego zadania można było uzyskać maksymalnie 35 punktów (co stanowi 100%).

Po raz drugi zdający musieli realizować to zadanie wyłącznie w języku kaszubskim (dotychczas mieli możliwość wyboru między językiem polskim a kaszubskim i większość wybierała zwykle pisanie wypracowania po polsku). Skutkuje to zwiększoną liczbą błędów ortograficznych (kryterium 4b) i językowych (kryterium 4a) w porównaniu do wypracowań pisanych w poprzednich latach w języku polskim. Żaden z piszących w tym roku maturę z języka kaszubskiego nie zmieścił się w limicie do 9 błędów ortograficznych i nie otrzymał 2 punktów (maksimum) w tym kryterium. To dowodzi, iż ortografia kaszubska (nauczana głównie w szkole podstawowej) nie jest mocną stroną zdających.

W kryterium dotyczącym poprawności interpunkcyjnej sprawa przedstawiała się znacznie lepiej. Dziewięcioro zdających uzyskało maksimum punktów, tj. 2, i jak stwierdzono w opisie wyżej, reguły interpunkcyjne w języku kaszubskim są w zasadzie tożsame ze stosowanymi w języku polskim, zatem przestrzeganie ich bądź nie jest pochodną działań nie jednego nauczyciela.

Z doбором środków językowych (kryterium 4a) sytuacja przedstawiała się różnie.

W realizacjach nadsyłanych spoza etnicznego terenu Kaszub w większości prac występowało sporo błędów językowych, były to zwłaszcza polonizmy, kolokwializmy, czy błędy fleksyjne, ale i składnia okazała się nie lada wyzwaniem (zapewne część zdających wybrała tę maturę dla wypełnienia ram egzaminu, nie będąc do niego w żaden sposób przygotowanym – patrz dyskurs zdającego z egzaminatorem – skan 18. Zresztą nie był to jedyny taki przypadek).

W kwestii spełnienia formalnych warunków polecenia (kryterium 1) trzy prace oceniono na 0 punktów (praca napisana w języku polskim – czyli nie spełniająca warunków; brak pracy – a zamiast niej dyskurs w egzaminatorem; praca będąca zbitką przypadkowych słów, nie na temat, tekst nieczytelny – miks językowy); 4 prace uzyskały wymagany punkt w kryterium 1, ale oceniono w nich tylko kryterium 1 i 2 z powodu zbyt małej ilości słów.

Dziewięcioro czworo zdających wybrało napisanie interpretacji porównawczej utworów lirycznych (temat 1). Ośmioro zdających wybrało napisanie wypowiedzi argumentacyjnej (temat 2). Od momentu wprowadzenia do tematu związanego z porównywaniem utworów lirycznych możliwości określenia problemu zdający chętniej wybierają ten rodzaj wypracowania. Wśród w pełni punktowanych prac aż 16 było na temat 1, z czego najwyższa liczba punktów to 33 (najwyższa w tej sesji egzaminacyjnej), a najniższa to 10 punktów.

Maturzyści ci raczej wykorzystywali oba utwory w pełni funkcjonalnie, nawet jeśli przywoływane konteksty nie były wykorzystane funkcjonalnie lub jedynie częściowo funkcjonalnie (kryterium 2). Znacznie mniejszym powodzeniem cieszył się temat polegający na napisaniu wypowiedzi argumentacyjnej.

Kryterium struktury wypowiedzi (kryterium 3a) zdającym z wyższą ilością punktów nie narażało wielu problemów. Zapis najczęściej był poprawny zarówno w skali ogólnej, jak też w zakresie struktury akapitów i łączności między zdaniami. Dotyczy to wypracowań, w których minimalna liczba słów była nie mniejsza niż 350. W krótszych pracach kryterium struktury wypowiedzi nie było oceniane.

W kwestii spójności wypowiedzi (kryterium 3b) i stylu wypowiedzi (kryterium 3c) sytuacja wyglądała analogicznie jak w kryterium analizowanym poprzednio – spójność i styl wypowiedzi nie narażały piszących problemów. W niektórych przypadkach, z powodu zbyt krótkiej pracy, nie były one brane pod uwagę.

Generalnie trzeba stwierdzić, że zdecydowanie lepszy poziom reprezentują prace z gdańskiego ośrodka egzaminacyjnego (uczniowie zyskują wiedzę i umiejętności w większości podczas zajęć w szkole). W trudniejszej sytuacji są maturzyści spoza etnicznego terenu Kaszub, którzy pozbawieni są merytorycznej opieki nauczyciela przedmiotu – efekty ich prac nie są zatem trudne do przewidzenia, na 15 nadesłanych prac w 2 przypadkach osiągnięto dobre wyniki (33 punkty – najwyższa punktacja w tej sesji; 30 pkt – też wysoki wynik); 3 prace oceniono na 2 punkty (oceniono tylko kryterium 1 i 2 z uwagi na zbyt krótkie teksty); pozostałe 10 prac oceniono na 0 punktów.

Wnioski i rekomendacje

1. Analiza rozwiązań zadań w teście językowym potwierdza obserwacje, że największe trudności sprawia zdającym dostrzeganie i nazywanie cech językowych tekstu oraz analiza budowy struktury tekstu, czyli należy doskonalić świadomy odbiór treści ukazujących się w różnych źródłach informacji.
2. Większość zdających potrafi określić / wybrać styl tekstu, jednak ma trudności z nazwaniem jego cech.
3. Niską punktację uzyskują zdający w zadaniach sprawdzających znajomość zasobów leksykalnych języków ojczystych, zwłaszcza tych polegających na dobieraniu synonimów i antonimów do słów należących do języka literackiego.
4. Część zdających ma trudność z formułowaniem argumentu wobec podanej w zadaniu tezy, czyli zredagowaniem krótkiej, zwartej, a jednocześnie pełnej treściowo wypowiedzi. Należy doskonalić umiejętność budowania jednoznacznych, przejrzystych wypowiedzi – bez skrótów myślowych, ale i bez zbędnych dygresji.
5. Analiza wyników zadań zawartych w testach ze znajomości lektur i kontekstów z języka ukraińskiego pozwala stwierdzić, że znajomość podstawowej tematyki lektur jest na zadowalającym poziomie.
6. Podobnie jak w roku ubiegłym, zdający mieli trudności z zadaniami wymagającymi powiązania cech charakterystycznych danej epoki lub konwencji z konkretnym utworem literackim. Należy zatem doskonalić umiejętność kontekstowej interpretacji utworów.
7. Zdający dobrze radzą sobie z rozpoznawaniem gatunków literackich i typów liryki, trudność sprawia im jednak sformułowanie – na podstawie załączonego fragmentu – cech gatunkowych lub określenie cech danego typu liryki. Poetyka gatunków warunkuje w utworach prozatorskich m.in. typ bohatera, narrację czy przestrzeń. W procesie nauczania warto więc ćwiczyć formułowanie cech gatunkowych oraz identyfikowanie cech właściwych dla danego typu liryki w konkretnych tekstach literackich.
8. Analiza prac egzaminacyjnych na obu poziomach pod kątem poprawności językowej, zasobu leksykalnego oraz sposobu ujęcia tematu również prowadzi do kilku wniosków. Podobnie jak w latach poprzednich, dla części maturzystów napisanie wypowiedzi poprawnej językowo stanowi spore wyzwanie. W ocenie wypracowań najwięcej punktów tracą właśnie w zakresie poprawności językowej i zapisu. Konieczne jest zatem pogłębianie znajomości zasobów leksykalnych poszczególnych języków mniejszości narodowych oraz języka kaszubskiego, ponieważ ograniczone kompetencje w tym zakresie utrudniają konstruowanie pogłębionej argumentacji i napisanie wypracowania na wysokim poziomie.